

ЗАГАЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ПРОЕКТІВ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стаття присвячена питанням формування концептуальних засад щодо реалізації міжнародних проектів розвитку Вінницької області. Автором запропонований обґрунтований підхід до формування проекту та його реалізації з формою контролю за основними індикативними показниками виконання проекту та розвитку території.

The author proposes' concept for the implementation of international development projects Vinnitsia region. He developed a sound approach to the formation of the project and its implementation in the form of control over key performance indicators of the project and development of territory.

Ключові слова: міжнародний проект, економічна безпека, просторовий розвиток, регіональний розвиток.

Key words: international project, economic security, spatial development, regional development.

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблеми ефективного планування розвитку регіону завжди були актуальними. Це підтверджується низкою робіт таких авторів, як Артеменко В., Бойко Є.І., Борщевський В., Буга Н., Гриджук І., Дроздовський Я., Лаан Ж. та інші [1—3]. Але попри відомі наукові підходи щодо просторового розвитку та формування регіональних інвестиційних стратегій [4—7], загальна концепція реалізації міжнародних проектів потребує додаткових досліджень. Практика планування цільових проектів показала також потребу у поєднанні відомих методик цільового планування, а також активного використання методів проектного менеджменту та врахування особливостей міжнародної практики управління.

Відомо, що використання програмно-цільового методу на регіональному рівні передбачає отримання більш високого рівня конкретності та кількісної визначеності програмних цілей, ніж на державному. Одночасно цей метод припускає постановку цільових орієнтирів у якісному вираженні без числового визначення, але

достатньо чітких. Факторами, які визначають необхідність програмної розробки проблеми на регіональному рівні, є стратегічна значимість проблеми для соціально-економічного розвитку регіону, неможливість вирішення проблеми без концентрації різних видів ресурсів і цільової підтримки місцевих органів державної влади, необхідність координації міжгалузевих зв'язків для вирішення проблеми.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Просторова організація — це комплекс заходів структурно-функціональної організації та адміністративно-територіального впорядкування просторової системи, спрямованих на забезпечення населення необхідним рівнем послуг та збалансованого її розвитку. Якщо говорити про особливості міжнародних цільових проектів, то всі вони повинні бути направлені не тільки на досягнення основних цілей конкретного проекту, а і на удосконалення просторової організації, тобто розвитку виробництва, сфери послуг, територій тощо.

Розробка концепції проекту полягає у формуванні інвестиційного задуму (ідеї) проекту та дослідженні інвестиційних можливостей.

Мета досліджень — розробка методики планування цільових проектів міжнародного співробітництва в регіоні.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Цільові міжнародні проекти розвитку Вінницької області пов'язані з активною зовнішньоторговельною діяльністю.

За матеріалами Вінницької обласної ради, зовнішньоторговельний оборот Вінниччини за I півріччя 2012 року склав 554,1 млн дол. США і збільшився на 40,5 млн дол. США порівняно з I півріччям 2011 року. При цьому обсяги експорту товарів за січень-червень 2012 року становили 312,1 млн дол. США і зменшились, порівняно з січнем-червнем 2011 року, на 7,8%.

Обсяги імпорту склали 241,9 млн дол. і збільшились на 38,6%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами становить 70,2 млн дол. США (у січні-червні 2011 року позитивне сальдо досягало 164,1 млн дол. США).

До країн СНД було експортовано 42,4% усіх товарів, до інших країн — 57,6%, у тому числі до країн ЄС — 31,1% (у січні-червні 2011 р. — відповідно 45,9%, 54,1% і 33,3%).

В експорті товарів Російська Федерація була і залишається одним з найважливіших партнерів Вінниччини. Її частка в загальному обсязі експорту за січень-червень 2012 р. становила 22,1%. Крім того, значна доля в експортних поставках належить Польщі (14,7%), Білорусі (6,5%), Китаю (5,9%), Індії (5,8%), Німеччині (5,2%), Молдові (4,2%), Казахстану (4,1%), Єгипту (3,0%), Віргінським Островам (2,8%), Азербайджану та Туреччині (по 2,4%).

Серед торговельних партнерів країн СНД поставки найбільше зросли до Вірменії, Киргизстану та Узбекистану. Серед країн ЄС експортні поставки значно збільшились до Болгарії, Великої Британії, Греції, Іспанії, Італії та Румунії. Експортні поставки збільшились і до інших країн: Сербії, Ізраїлю, Індії, Ірану, Китаю, Кореї, Японії, Єгипту, Марокко та Віргінських островів (Британія).

З країн СНД імпортовано 45,2% усіх товарів, з інших країн — 54,8%, у тому числі з країн ЄС — 43,0% (у січні-червні 2011р. — відповідно 29,1%, 70,9% і 58,0%).

В імпортних надходженнях найбільша частка припадає на Білорусь (29,4%), Німеччину (13,0%), Російську Федерацію (12,3%), Польщу (7,5%), Італію (6,5%), Китай (4,3%), Нідерланди (3,8%), Францію (3,2%) та Казахстан (2,1%). Імпортні поставки, порівняно з січнем-червнем 2011 р., суттєво збільшились з таких країн-партнерів СНД, як Білорусь і Молдова; з країн ЄС — Іспанія, Італія, Литва, Нідерланди, Німеччина, Румунія, Франція, Чехія та Швеція; з інших країн — Китай, Бразилія і США. Одночасно спостерігається вагоме зменшення обсягів імпорту, згідно з угрупованнями країн, з Казахстану, Великої Британії, Польщі, Угорщини та Туреччини.

Основа товарної структури зовнішньої торгівлі товарами складають жири тваринного або рослинного походження та олія, мінеральні та готові харчові продукти. Крім того, вагома частка належить машинам, обладнанню і механізмам, електротехнічному обладнанню, продуктам рослинного походження, продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, деревині і виробам з деревини, засобам наземного транспорту та текстильним матеріалам і текстильним виробам. Статистичні дані підтверджують потужний міжнародний економічний потенціал Вінницької області і потребу в нових підходах до планування та реалізації міжнародних проектів розвитку.

Для оцінки мотивації міжнародних проектів, їх цільової направленості та економічної безпеки необхідно розглянути можливості інвесторів, регіональних партнерів, позитивний вплив на ринок праці, розвиток території тощо. З цією метою розроблені макропитання, на які повинен дати відповідь проектний менеджер.

Які стратегічні цілі проекту?

Чи адекватні фінансові ресурси?

Який рівень досвіду інвестора?

Чи відповідає рівень ризику в проекті?

Чи буде проект впливати на економічну безпеку держави і регіону?

Що зміниться в регіоні після впровадження проекту?

Головна проблема управління міжнародними проектами полягає в тому, що оточення проекту даної країни може відрізнитися від оточення країни, в якій реалізується проект. Незважаючи на те, що між внутрішніми та міжнародними проектами є схожість, управлінська діяльність в різних країнах має відмінності. До таких факторів можна віднести правовий, географічний (територіальний), економічний, інфраструктурний та культурний.

Наукова новизна досліджень може бути представлена в запропонованій методиці планування міжнародних цільових проектів:

— розробка ідей та зальних програм розвитку міжнародних проектів;

— аналіз пропозицій інвесторів та регіональних підприємств;

— формування моделі міжнародного проекту;

— аналіз основних показників проектів;

— аналіз соціальної складової проекту 9 вплив на розвиток регіону;

— оцінка ризиків проекту;

— оцінка міжнародних відмінностей.

Після появи ідей, які відповідають цілям проекту, необхідно провести їх попередню експертизу та виключити з подальшого розгляду ті, що наперед не влаштовують замовника (недостатній попит на продукцію, відсутність реальних переваг перед аналогічними видами продукції, занадто висока вартість проекту, надмірний ризик, висока вартість сировини та інші) і обов'язково ті, що будуть негативно впливати на розвиток регіону — виснажувати його економіку, негативно впливати на екологію тощо.

Потім розробляються цілі та завдання проекту, які повинні бути чітко сформульовані.

Після цього необхідно визначити основні характеристики проекту:

- наявність альтернативних рішень;
- попит на продукцію проекту;
- тривалість проекту — у тому числі його інвестиційні фази;
- визначення рівня цін на продукцію;
- перспектива експорту продукції;
- складність проекту;
- інвестиційний клімат у районі реалізації проекту;
- співвідношення витрат і результатів проекту;
- соціальна значимість проекту.

На основі цих показників проводиться попередній аналіз здійснення проекту.

Проект повинен бути оціненим відповідно інтегральної оцінки сталості регіонального соціально-економічного розвитку [8].

Також доцільно ввести показники стійкого розвитку [9] та окупності інвестицій [10].

Технологія управління ризиками міжнародного проекту, яка є основою будь-якої моделі управління ризиком включає такі елементи, які виконуються послідовно:

- встановлення ризиків (виявлення джерел та типів ризиків);
- оцінка (вимірювання) ризиків, аналіз факторів та умов, які впливають на ймовірність ризиків, розміри втрат, а також припустимі (нормативні) рівні ризиків;
- вибір засобів та визначення методів зменшення ризиків;
- диверсифікацію ризиків;
- ситуаційний контроль ризиків, порівняння з припустимим рівнем ризиків, проведення заходів по коректуванню ризиків з урахуванням ситуації, що складається;
- ліквідація негативних наслідків прояви ризиків;
- накопичення та обробка ретроспективної інформації про ризикові ситуації та обробка їх наслідків, вироблення рекомендацій з метою урахування отриманого досвіду в майбутньому;
- ризики негативного розвитку територіальних комплексів регіону.

Потрібно відійти від оцінки ефективності політики через формальне виконання заходів і перейти до оцінки результатів за наперед обраними індикаторами.

Такі індикатори мають насамперед характеризувати якість життя населення і складатися як з досить простих статистичних даних, так і розрахункових та оціночних показників.

Зокрема визначальним показником має стати індекс регіонального людського розвитку. Оскільки цей показник є досить інерційним, його оцінка має здійснюватись кожні три роки.

Важливими показниками, що мають характеризувати економічний розвиток населення, є валова додана вартість на душу населення, а також затрати енергії на одиницю доданої вартості в регіоні, рівень податків та інших податкових платежів, що формуються в регіоні.

Для цього слід переглянути перелік статистичних показників, що сьогодні обліковуються Держкомстатом, визначити вимоги до проектів актів, які ухвалюються у сфері державної регіональної політики щодо контролю за їх результативністю та передбачити аналітичну складову моніторингу регіонального розвитку та реалізації державної регіональної політики.

ВИСНОВКИ

Таким чином, концепція реалізації міжнародних цільових проектів передбачає вибір цільових сфер міжнародної діяльності регіону на основі статистичних та аналітичних даних; запровадження сучасних технологій менеджменту проектів з врахуванням економічної безпеки та ефективного розвитку територій регіону.

Проекти регіонального розвитку дозволять зробити мобільною роботу департаментів обласної ради та державної адміністрації, дадуть можливість використати можливості фахівців різних напрямів та активно впровадити проекти розвитку територій.

Література:

1. Про стимулювання розвитку регіонів [Електронний ресурс]. — Закон України №2850-IV від 08 вересня 2005. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. — Назва з екрану.
2. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року: [Постанова Кабінету Міністрів України № 1001 від 21 липня 2006 р.] // Офіційний вісник України. — 2006. — 9 серпня.
3. Про затвердження плану заходів на 2011 рік щодо реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року: [Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1794-р від 08 вересня 2010 р.] // Урядовий кур'єр. — 2010. — 17 вересня.
4. Артеменко В. Інформаційно-аналітична підтримка інтегральної оцінки сталості регіонального соціально-економічного розвитку / В. Артеменко // Регіональна економіка. — 2006. — №4. — С. 127—135.
5. Борщевський В. Іноземні інвестиції як чинник регіонального розвитку / В. Борщевський // Фінанси України. — 2003. — № 10. — С. 108—117.
6. Бойко Є.І. Концептуальні засади моделювання просторового розвитку територіально-виробничих систем / Є.І. Бойко // Регіональна економіка. — 2007. — № 1. — С. 28—34.
7. Буга Н. Модель інноваційного розвитку проблемних регіонів / Н. Буга, І. Тарасов // Економіст. — 2007. — № 7. — С. 48—50.
8. Гридчук І.А. Формування стійкого розвитку регіонів / І.А. Гридчук // Економіка & держава. — 2008. — № 1. — С. 37—39.
9. Дроздовський Я. Концептуальні засади реалізації регіональної інвестиційної стратегії / Я. Дроздовський // Регіональна економіка. — 2004. — № 1. — С. 64—70.
10. Лаан Ж. Реализация федеральных целевых программ: механизм управления / Ж. Лаан // Економіст. — 2007. — № 11. — С. 31—34.

Стаття надійшла до редакції 24.10.2012 р.